

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

COVID-19 A munkavállalók szabad mozgáshoz való jogának gyakorlására vonatkozó iránymutatások

(2020/C 102 I/03)

A COVID-19-válság következtében valamennyi uniós tagállamban példa nélküli intézkedéseket vezettek be, amelyek magukban foglalják többek között a belső határokon történő ellenőrzés visszaállítását is. Az egészség védelmét, valamint az áruk és alapvető szolgáltatások rendelkezésre állását biztosító határigazgatási intézkedésekre vonatkozó iránymutatások ⁽¹⁾ felvázolták a hatékony határigazgatás integrált megközelítésének alapelveit a közegészség védelme és a belső piac egységének megőrzése érdekében. Az iránymutatások 23. pontja szerint a tagállamoknak a folyamatos szakmai tevékenység biztosítása érdekében lehetővé kell tenniük és meg kell könnyíteniük a határ menti ingázók határátlépését, különösen, de nem kizárólag az egészségügyi és élelmiszeripari ágazatban, valamint az egyéb alapvető szolgáltatások terén (pl. gyermekgondozás, idősgondozás, létfontosságú közüzemi személyzet) dolgozók számára.

Bár a munkavállalók szabad mozgáshoz való jogának korlátozása közrendi, közbiztonsági vagy közegészségügyi okokból indokolható lehet, a korlátozásoknak szükségeseknek és arányosoknak kell lenniük, továbbá objektív és megkülönböztetésmentes kritériumokon kell alapulniuk.

A határ menti ingázók, a kiküldött munkavállalók ⁽²⁾ és az idegymunkások olyan munkavállalók, akik a lakóhelyük szerinti országtól eltérő országban dolgoznak. Közülük sokan alapvető fontosságú feladatokat látnak el a fogadó tagállamban, például az egészségügyi rendszerben, valamint az egyéb alapvető szolgáltatások – például az orvostechikai felszerelések és infrastruktúra működtetése és karbantartása – vagy az áruellátás biztosítása terén. Ezért kulcsfontosságú egy uniós szinten összehangolt megközelítés kialakítása, amely elősegíti, hogy ezek a munkavállalók továbbra is átléphessék a belső határokat.

Válaszul az Európai Tanács által a Bizottsághoz intézett felhívásra ⁽³⁾, hogy kezelje a határt átlépő munkavállalók és az idegymunkások helyzetét, akik számára lehetővé kell tenni, hogy folytathassák alapvető fontosságú tevékenységeiket, elkerülve mindeközben a vírus továbbterjedését, valamint összhangban az egészség védelmét, valamint az áruk és alapvető szolgáltatások rendelkezésre állását biztosító határigazgatási intézkedésekre vonatkozó iránymutatásokkal és különösen azok 23. pontjával, az alábbi iránymutatások arra hívják fel a tagállamokat, hogy hozzanak konkrét intézkedésekkel törekedjenek egy uniós szinten összehangolt megközelítés biztosítására ⁽⁴⁾. E megközelítés a fent említett munkavállalókra vonatkozik, különösen azokra, akik azért kelnek át valamely országhatáron, hogy a másik tagállambeli munkavégzési helyükön az alapvető szolgáltatásokhoz kapcsolódó, kritikus fontosságú feladatokat lássanak el. Ezt a megközelítést kell alkalmazni azokban az esetekben is, amikor a fent említett csoportokba tartozó munkavállalók csak tranzitországgként használnak egy tagállamot egy másik tagállamba való eljutáshoz. Ezen iránymutatások nem érintik a zöld sávok végrehajtásáról szóló közleményben ⁽⁵⁾ vagy A légi árufuvarozási műveletek megkönnyítése a COVID-19-járvány idején ⁽⁶⁾ című iránymutatásokban meghatározott egyedi intézkedéseket.

Az ezen iránymutatásokban felsorolt kritikus foglalkozásokat gyakorló önálló vállalkozókat a tagállamoknak azonos bánásmódban kell részesíteniük.

Kritikus foglalkozást gyakorló munkavállalók

1. Az EU egyes területein, különösen a határ menti régiókban, a határ menti ingázó munkavállalók kritikus fontosságú feladatokat látnak el, melyekhez elengedhetetlen az akadálytalan határátlépés biztosítása. A határátlépéssel kapcsolatban bevezetett tagállami korlátozások azonban további nehézségeket okozhatnak, sőt akár akadályozhatják is a COVID-19-válság leküzdésére irányuló erőfeszítéseket.

⁽¹⁾ C(2020) 1753 final.

⁽²⁾ Olyan munkavállalók, akiket egy adott tagállamban székhellyel rendelkező munkáltatójuk ideiglenesen egy másik tagállamba küld munkavégzés céljából.

⁽³⁾ Az Európai Tanács tagjainak 2020. március 26-i együttes nyilatkozatának 4. pontja.

⁽⁴⁾ Az „Iránymutatás az EU-ba irányuló, nem alapvető fontosságú utazások ideiglenes korlátozásának végrehajtásáról, az uniós polgárok hazaszállítására vonatkozó átutazási megállapodások megkönnyítéséről, és a vízümpolitikára gyakorolt hatásokról” című, C(2020) 2050 final számú dokumentum további intézkedéseket tartalmaz a harmadik országokból származó határ menti ingázókra és idegymunkásokra vonatkozóan.

⁽⁵⁾ C(2020) 1897 final.

⁽⁶⁾ C(2020) 2010 final.

2. A kritikus foglalkozást gyakorló valamennyi munkavállaló – mind a határ menti ingázók, mind a kiküldött munkavállalók – esetében alapvető fontosságú a szabad mozgáshoz való jog fenntartása. Az alábbi foglalkozásokat (*) gyakorló munkavállalók esetében a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a fogadó tagállam területére való belépést és a munkahely akadálytalan megközelítését:
- egészségügyi személyzet, beleértve a paramedikális szakembereket is;
 - az egészségügyben személygondozási feladatokat ellátók, beleértve a gyermekeket, a fogyatékkal élő személyeket és az időseket gondozó dolgozókat is;
 - az egészségüggyel kapcsolatos ágazatokban tevékenykedő kutatók;
 - a gyógyszeriparban és az orvostechikai eszközök ágazatában dolgozó munkavállalók;
 - az áruellátásban, különösen a gyógyszerek, orvostechikai felszerelések és eszközök, valamint az egyéni védőeszközök ellátási láncában – többek között az említett eszközök működtetésében és karbantartásában – részt vevő munkavállalók;
 - információs és kommunikációs technológiai foglalkozást betöltő munkavállalók;
 - információs és kommunikációs technológiai technikusok, valamint a berendezések alapvető karbantartásával foglalkozó technikusok;
 - műszaki szakemberek, például energetikai technikusok, mérnökök és villamosipari technikusok;
 - kritikus vagy más, alapvetőnek minősülő infrastruktúrával kapcsolatos feladatokat ellátó munkavállalók;
 - természettudományi és műszaki foglalkozásokat betöltő munkavállalók (beleértve a vízműtelepi dolgozókat is);
 - védelmi foglalkozásokat betöltő munkavállalók;
 - tűzoltók, rendőrök, börtönőrök, biztonsági őrök, valamint a polgári védelem területén dolgozók;
 - az élelmiszergyártásban és -feldolgozásban, valamint a kapcsolódó ágazatokban dolgozók, valamint a karbantartással foglalkozó munkavállalók;
 - élelmiszert és hasonló termékeket gyártó gépek kezelői (beleértve az élelmiszergyártó gépek kezelőit);
 - közlekedési dolgozók (*), különösen a következők:
 - személy-, tehergépkocsi- és motorkerékpár-vezetők (*), kamionsofőrök és autóbuszvezetők (beleértve az autóbusz- és villamosvezetőket is), valamint mentőautó-vezetők, beleértve azokat a járművezetőket, akik az uniós polgári védelmi mechanizmus keretében felajánlott segítséget, illetve valamely tagállamból a lakóhelyükre hazatelepítendő uniós polgárokat szállítanak;
 - légiforgalmi pilóták;
 - mozdonyvezetők; vasútkocsi-ellenőrök, a karbantartó műhelyek személyzete, valamint a pályahálózat-működtetők forgalomirányításban és kapacitáselosztásban részt vevő dolgozói;
 - a tengeri és belvízi hajózás területén dolgozók;
 - halászok;
 - a közintézmények, köztük a nemzetközi szervezetek kritikus feladatokat ellátó munkavállalói.
3. A Bizottság sürgeti a tagállamokat, hogy vezessenek be egyszerű és gyors eljárásokat a határ menti ingázók és a kiküldött munkavállalók zökkenőmentes áthaladásának biztosítására az általuk rendszeresen használt határátkelőhelyeken. Ez megvalósítható adott esetben a határ menti ingázók számára kijelölt sávok létrehozásával vagy a szomszédos tagállamok által elismert különleges határátlépő matricákkal, ily módon megkönnyítve a foglalkoztatás helye szerinti tagállam területére való belépést. A Bizottság mihamarabb konzultálni fog a munkavállalók szabad mozgásával foglalkozó szakmai bizottsággal is, hogy feltérképezze azokat a bevált gyakorlatokat, amelyeket valamennyi tagállamra ki lehet terjeszteni annak érdekében, hogy a szóban forgó munkavállalók indokolatlan akadályok nélkül gyakorolhassák alapvető fontosságú foglalkozásukat.

(*) A kategóriák az ESCO-osztályozást követik, amely a készségek, kompetenciák, képzések és foglalkozások többnyelvű európai osztályozása. Lásd: <https://ec.europa.eu/esco/portal/howtouse/21da6a9a-02d1-4533-8057-dea0a824a17a>

(*) A közlekedési dolgozókkal kapcsolatos további konkrét iránymutatásokkal kapcsolatban lásd: C(2020) 1897 final – A Bizottság közleménye a zöld sávoknak az egészség védelmét, valamint az áruk és alapvető szolgáltatások rendelkezésre állását biztosító határigazgatási intézkedésekre vonatkozó iránymutatások szerinti végrehajtásáról.

(*) A motorkerékpár-vezetők csak abban az esetben, ha orvostechikai felszereléseket vagy eszközöket vagy egyéni védőeszközöket szállítanak.

Egészségügyi szűrővizsgálat

4. A határ menti ingázók és a kiküldött munkavállalók egészségügyi szűrővizsgálatát ugyanolyan feltételek mellett kell elvégezni, mint az adott tagállam azonos foglalkozást gyakorló állampolgárainak esetében.
5. A forgalom folyamatosságának biztosítása érdekében az egészségügyi szűrővizsgálatokat a rendelkezésre álló infrastruktúrától függően a határ átlépése előtt vagy után is el lehet végezni. Az átfedések és a várakozási idők elkerülése érdekében azonban a tagállamoknak egyeztetniük kell egymással, hogy a szóban forgó vizsgálatokat csak a határ egyik oldalán végezzék el. Az ellenőrzéseket és az egészségügyi szűrővizsgálatokat úgy kell elvégezni, hogy a munkavállalóknak ne kelljen elhagyniuk járműüket; a vizsgálatoknak elviekben elektronikus testhőmérséklet-méréseken kell alapulniuk. A munkavállalók testhőmérsékletének mérését általában napi legfeljebb három alkalomra kell korlátozni. Amennyiben a munkavállalónak láza van, és a határforgalom-ellenőrzést végző hatóságok úgy ítélik meg, hogy nem engedhető meg számára az utazás folytatása, a munkavállaló számára ugyanolyan feltételek mellett kell biztosítani a megfelelő egészségügyi ellátáshoz való hozzáférést, mint a foglalkoztatás helye szerinti tagállam állampolgárai számára. Az ilyen személyekre vonatkozó információkat meg kell osztani az érintett szomszédos tagállammal.
6. A zöld sávok végrehajtásáról szóló közlemény 19. pontjában említett közlekedési dolgozók esetében a szóban forgó iránymutatásokban említett különleges egészségügyi szűrőintézkedéseket kell alkalmazni.

Egyéb munkavállalók

7. A tagállamoknak lehetővé kell tenniük a határ menti ingázók és a kiküldött munkavállalók számára, hogy a munkavégzés helyére való eljutás céljából továbbra is átléphessék az országhatárt, amennyiben az érintett ágazatban való munkavégzés a fogadó tagállamban továbbra is engedélyezett.
8. Azokban a helyzetekben, amelyek a munkavállaló biztosításának helye szerinti tagállam megváltozásához vezethetnek ⁽¹⁰⁾, a tagállamoknak a 883/2004/EK rendelet ⁽¹¹⁾ 16. cikkében meghatározott kivételt kell alkalmazniuk annak érdekében, hogy az érintett munkavállaló társadalombiztosítási jogosultsága változatlan maradjon. Az ilyen kivétel kérelmezése érdekében a munkáltatónak ahhoz a tagállamhoz kell kérelmet benyújtania, amely társadalombiztosítási rendszerének hatálya alá kíván tartozni.

Idénymunkások

9. A gazdaság egyes ágazatai – például különösen a mezőgazdasági ágazat – számos tagállamban nagymértékben függenek a más tagállamokból származó idénymunkásoktól. Az ezekben az ágazatokban a válság következtében jelentkező munkaerőhiány kezelése érdekében a tagállamoknak – például a munkavállalók szabad mozgásával foglalkozó szakmai bizottság bevált csatornáin keresztül – meg kell osztaniuk egymással a különböző szükségleteikre vonatkozó információkat. Fontos emlékeztetni arra, hogy a mezőgazdaságban dolgozó idénymunkások bizonyos esetekben kritikus jellegű betakarítási, növénytermesztési vagy -gondozási feladatokat látnak el. Ilyen helyzetben a tagállamoknak e munkavállalókat ugyanolyan bánásmódban kell részesíteniük, mint a fent említett kritikus foglalkozásokat gyakorló munkavállalókat. Hasonlóképpen, a tagállamoknak lehetővé kell tenniük az ilyen munkavállalók számára, hogy munkavégzés céljából továbbra is átléphessék az országhatárt, amennyiben az érintett ágazatban való munkavégzés a fogadó tagállamban továbbra is engedélyezett. A tagállamoknak emellett tájékoztatniuk kell a munkáltatókat arról, hogy kötelesek gondoskodni a megfelelő egészségvédelemről és biztonságról.
10. A Bizottság sürgeti a tagállamokat, hogy vezessenek be specifikus eljárásokat az említett munkavállalók zökkenőmentes áthaladásának biztosítására. A Bizottság emellett igénybe fogja venni a munkavállalók szabad mozgásával foglalkozó szakmai bizottság segítségét, hogy feltérképezze azokat a bevált gyakorlatokat, amelyeket valamennyi tagállamra ki lehet terjeszteni annak érdekében, hogy a szóban forgó munkavállalók indokolatlan akadályok nélkül gyakorolhassák foglalkozásukat.

⁽¹⁰⁾ Olyan, két tagállamot érintő pluriaktivitás esetén, amikor a foglalkoztatás helye szerinti tagállamban és a lakóhelye szerinti tagállamban egyidejűleg munkaviszonnyal rendelkező határ menti ingázó munkavállaló a foglalkoztatás helye szerinti tagállamban biztosított, mivel a lakóhelye szerinti tagállamban folytatott tevékenysége nem jelentős, de az egyes tagállamok által bevezetett karanténintézkedések következtében meghaladja a munkaidő 25 %-ában meghatározott küszöbértéket.

⁽¹¹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 883/2004/EK rendelete (2004. április 29.) a szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról.